

Els carnissers

Els carnisers

1a edició: 1968

1a edició revisada en aquesta col·lecció: maig de 2016

© Guillem Frontera, 2016, pel text de la novel·la

© Nanda Ramon, 2016, pel text del postfaci

© d'aquesta edició: Club Editor 1959, S.L.U.

Carrer Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona

club@clubeditor.cat

www.clubeditor.cat

Disseny de col·lecció: Àngel Uzkiàno

Imprès a Romanyà Valls

ISBN: 978-84-7329-209-2

Dipòsit legal: B 8417-2016

*Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta
obra només es pot realitzar amb el permís dels seus
titulars, a part de les excepcions previstes per la llei.
Adreceu-vos a CEDRO si necessiteu fotocopiar-ne
o escanejar-ne fragments.*

Guillem Frontera

Els carnissers

Edició revisada per l'autor
Amb un postfaci de Nanda Ramon

Cj Club
Editor
Jove

A C. Martí Farreras

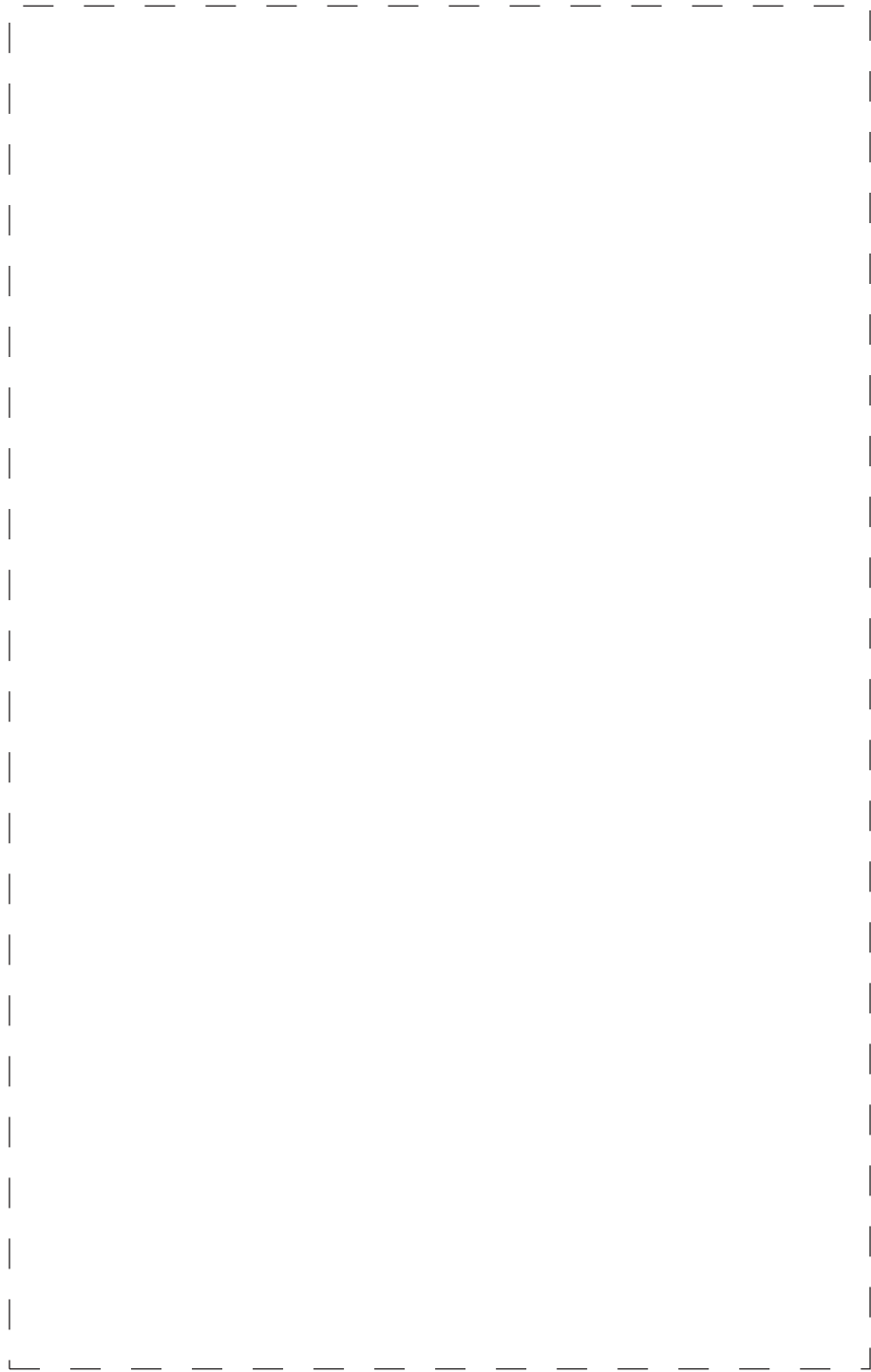
Diners de tort fan veritat
e de jutge fan advocat;
savi fan tornar l'home orat,
pus que d'ells haja.

.....
Diners, doncs, vulles aplegar,
si'ls pots haver no els lleixis anar;
si molts n'hauràs poràs tornar
Papa de Roma.

ANSELM TURMEDA, *Llibre de bons amonestaments*

Los carniceros desolaron las islas.
.....
Sólo quedaban huesos
rígidamente colocados
en forma de cruz, para mayor
gloria de Dios y de los hombres.

PABLO NERUDA, *Canto General*, III

I

S'han quedat un moment mirant el cel, per on es va espargint una grisor suau, però cada vegada més densa i amenaçadora. Tot ha estat qüestió de poc temps; fa una hora que el cel era tot blau i deixava filtrar netament els darrers raigs de sol. Però més tard, a entrada de fosca, l'aire s'ha com embrutat i ha paregut que uns núvols lleugers i molt difuminats es volien apoderar del cel i enviar-ho tot en orris.

—iJa ho val! iTan bon dia com ha fet! Meam si ara hauríem de sopar dedins. Ara que tot ja està preparat en el pati —ha dit na Coloma—. Bé, ja ho veurem.

—De moment no toqueu res. Si comença a ploure ja ho llevarem i ho passarem tot al menjador —li ha contestat, d'un tros enfora, en Miquel.

Na Coloma s'ha ficat altra vegada dins la cuina, on està dirigint el gran sopar, l'enorme paella i la porcella —les porcelles— rostida. En Miquel ha quedat un moment mirant el camp, on la tardor comença a tenyir-ho tot d'un color verd d'herba primera. Ha descobert que el camp, en aquesta època, és realment bonic.

—¿No trobes que és guapa, ara, la terra? —li ha demanat al seu cosí Lluís.

En Lluís no ha sabut, de moment, a què venia aquesta pregunta. Ell mai no s'havia demanat si la terra és guapa o no. Ara, des de fa una temporada grossa, veu que la gent parla de la bellesa de la terra i del mar, de les cales i les platges. Es demanen si Camp de Mar és més bonic que Formentor, si la terra del centre de l'illa és més alegre que la de Santanyí. No fa gaire, en Miquel havia anat al poble, Calderrotx, a veure sa mare. En tornar-se'n cap a Palma Nova, on hi té el negoci, ell l'acompanyava dins el cotxe i en Miquel ja li havia parlat de com estira la terra, malgrat totes les altres belleses de Mallorca. Perquè resulta que Mallorca és molt bella, i ara aquelles marines que no servien per res valen un ull de la cara i el vermell de l'altre. Els estrangers ho saben, això, i vénen i hi tiren els diners, donen propines i espargeixen riquesa per a tothom.

—N'hi he fet, de soles, per aquí—li deia en Miquel—. No, i pots comptar que en tornar cap a les cases ja tenia l'esquena ben doblegada.

—Però ara ja ho has passat, i del passat ningú no se'n recorda. Ni tu ni els teus fills no tornareu a agafar mai una arada—li havia contestat.

—Tens raó. Però m'ha costat molt. N'hi ha que se pensen que els diners, a Palma Nova, hi plouen. I és mentida. Si en vols fer, t'hi has de posar ben de granat. Si jo ara tenc un duro, no l'he guanyat d'assegut. iPots pensar! Per tot se n'ha de fer, de feina.

En Lluís ha mirat la terra, el turonet de l'enfront. La finca d'en Miquel té més de quatre-centes quarterades, de les quals n'hi ha vuit o nou que són de reguiu. N'hi ha, també, una bona partida que són de garriga, que diuen que està estibada de perdius i llebres.

—No ho sé, si és guapa o no, la terra. Més m'agradaria que fos meva.

En Miquel ha estat mirant fixament la possessió. Tot quant pot veure és seu, menys l'esclotxa que formen dos dels turonets que envolten la finca. Aquí ell hi havia treballat, de jove. Els seus pares, en lloc d'enviar-lo a escola, el llogaren de ben menut de porqueret. Es cuidava d'una guarda de devers quaranta porcs i els duia a pasturar prop d'aquesta mateixa casa. L'acompanyava un ca petit, que lladrava més que la gran punyeta. Nomia Trigo i ja deu ser mort. Però ara les coses han canviat. Els seus fills, gràcies a Déu, no saben què és una arada amb rodes ni ho sabran mai. Si Déu ho vol, sempre seran uns senyors.

—Trob que la gent se torba molt, a venir. No sé si ens ho haurem d'acabar nosaltres tots sols. No, i hi ha menjar per a tot un regiment —diu en Miquel, especialment preocupat per l'arribada de don Fulgenci, fins fa un parell de mesos senyor d'aquesta possessió. La família havia discutit si convidar-los o no a la festa d'avui. Tots havien trobat que no, però en Miquelet els havia convençut que els convidassin.

—Tanmateix hi estan molt acostumats, a vendre finques: no han fet altra cosa en la seva vida, aquesta gent. A més, jo som molt amic d'en Xavi, que me convida a totes les festes que fan al seu palau de Palma.

—¿Ah, sí? I escolta, Miquelet —li havia demanat na Coloma, la mare—, ¿que és cert això que diuen, que també el volen vendre per fer-hi un hotel?

—No ho sé. L'altre dia estava amb en Poi, el fill dels marquesos de Calroig, i m'anava a dir coses sobre això, però en aquell moment arribà en Xavi i no m'ho va voler dir.

Na Coloma bavava quan veia que el seu fill, sobretot davant gent externa, en parlar dels seus amics deia de qui eren fills. Així tothom veia que en Miquelet tenia per amics els joves de les millors cases de Mallorca, d'aquestes famílies que viuen prop de la Seu en aquelles cases grandioses amb patis on plou, plenes de quadros antics i negrosos on hi ha pintats angelets i marededéus i avantpassats de la família. Si alguna vegada parlava d'un amic seu i no deia qui eren els seus pares, era ella mateixa qui li ho preguntava. Però en aquests casos resultava sempre que el pare d'aquest amic seu era un home gris, no destacable per cap concepte.

El seu temor desapareix quan sent el renou d'un cotxe que s'acosta a les cases. Són don Fulgenci i la seva dona. Encara tenen xofer. En Miquel creia que ja se n'haurien desfet, perquè és evident que no poden dur aquest tren de vida. Abans no arribin, diu al seu cosí Lluís:

—Ens hauries de deixar una estoneta sols. Hem de parlar d'un negoci.

En Lluís se n'ha anat cap a dins de la casa dels pagesos.

En arribar a la carrera, ben regada i plena de cossiols, don Fulgenci i senyora s'han quedat aturats un moment, mirant fixament el portal que dóna a la clastra. Allà on hi havia l'escut de la seva família, menjat pel vent, la pluja i sobretot pel temps, ara hi ha dues rajoletes de València amb els escuts pintats amb coloraines dels llinatges d'en Miquel i na Coloma. La senyora li ha dit:

—Aquesta gent és francament ridícula.

Però don Fulgenci no li ha pogut contestar. Ho hauria fet dotant d'una major elegància la mateixa expressió de la seva

dona, si no fos que en Miquel ja s'hi havia acostat per rebre'ls i donar-los la mà.

—Ben arribats siguin —i ha besat la mà de la senyora.

—¿Quin pintor els ha fet aquests escuts, Miquel? —li ha demanat ella.

—No ho sé. Jo trobava que aquest portal podia quedar tal com estava. Però va ser na Magdalena qui va tenir aquesta idea. Me pareix que ara en venen, d'escuts així, en qualque botiga. O si no, els va fer fer, no ho sé. Però li ho podem demanar.

—No, és igual —ha dit don Fulgenci. Ara s'imagina perfectament l'escena: arriben dos picapedrers dels qui han estat fent altres reformes per la casa, posen una escala devora el portal, s'enfilen i a cops arrabassen l'escut de la seva família, que havia presidit el treball dels pagesos durant més de tres-cents anys. I tot plegat, han estat cinc minuts de cops de xipó i cinc minuts més per col·locar aquestes dues rajoletes de mal gust. Mira altra vegada les rajoletes i tanca els ulls. Però ara ja li és impossible imaginar-se altra vegada aquest arc tal com era abans. La senyora ha mirat també, altre cop, les rajoletes. Ha pensat que l'estètica és quelcom que només pertany a segons qui. “Ara només faltaria que hi posassin els seus noms amb rètols lluminosos.”

—Això vos podria costar un disgust —diu la senyora—. Crec que aquesta casa és monument artístic. ¿No és així, Fulgenci?

—Bé, no crec que a Madrid vénguin a veure-ho.

—I si fos així —s'interessa en Miquel—, ¿que ens podrien posar cap multa?

—No ho sé. Però això no té gaire importància —assegura don Fulgenci.

—¿Que el guarden, l'escut, o se va espenyar? —demana la senyora.

—I jo li ho diré. Na Magdalena, quan se'n va recordar, va venir correntsos, perquè el volia per posar a la xemeneia de la casa que ara s'ha fet per casar-se. Però els picapedrers ja l'havien fet malbé. Li va saber un bon greu. Va agafar una empipada grossa i als pobres picapedrers els va dir de tot, que no tenien cultura i jo què sé... ¡Quines rialles que ens va fer, tan disgustada per un tros de pedra de Santanyí!

—Na Magdalena, ¿que ha estudiat molt, Miquel? —li pregunta la senyora.

—¡Sí, fotre! Xerra en anglès, en alemany, en francès i en italià com jo xerr en mallorquí. I ara ja mig xerra en holandès i en danès. Bé: ja s'hi entén... Si no fos per ella...

—Sempre m'ha paregut una al·lota molt llesta. Ja de nina, quan estàveu de majorals, era la que se'n sabia desfer millor perquè la deixàs anar a menjar aglans —recorda la senyora.

—Bé, i canviant de conversa, ¿que volen veure quatre millores que hem fet per aquí darrere? —convida en Miquel.

Han donat la volta a la casa i s'han dirigit on abans hi havia les solls i el galliner. Ara hi ha una granja ben condicionada, amb trespol de rajoles i menjadores de metall. Un home està fent-ho net amb una mànega.

—Ara està tot buit. He venut tots els animals perquè en vull comprar d'una altra raça. Els porcs que hi durem creixen el doble d'aviat que els mallorquins. Les vaques són holandeses, crec. Jo no ho sé bé, perquè d'això se n'encarrega un ma-

nescal que ja ha muntat dues granges més a Mallorca, que fan goig. Jo crec que tendré més que suficient per a les necessitats de l'hotel.

Don Fulgenci s'ho ha mirat tot detingudament. No creu que l'aplicació de tots aquests sistemes moderns pugui donar resultats pràctics. O potser sí. Ell comença a dubtar del seu sentit pràctic. No estaria avui tal com està si hagués sabut veure què podia passar ara fa deu anys. Però ell i què havia d'anar a saber! Quasi mai no era a Mallorca i, quan hi va poder pensar, ja era massa tard.

Comença a estar penedit d'haver vingut aquí. S'hi troba incòmode. Ja volia posar una excusa per no venir, avui, a la finca que fins fa dos mesos era l'únic que li quedava de tot quant havia tingut, que era molt. Però finalment l'havia decidit en Xavi, el seu darrer fill. A més, la seva absència podia donar lloc a sospites que no dirien res a favor del seu bon nom. I això no: encara que tot es perdi, hi ha un nom i una dignitat que han de surar sempre per damunt de totes les altres coses. En Miquel havia estat, fins fa deu anys, llogat en aquesta possessió. Sempre havia estat un criat seu i ell el seu senyor. Ara les coses han canviat, i tot un món, tota una tradició se n'ha anat en orris i uns nous valors han vingut a substituir els d'abans. Però hi ha quelcom que, amb finques o sense, en Miquel no tindrà mai i ell sí. És quelcom que es nota en la manera de vestir i de parlar, de menjar, de caminar, d'entendre la vida, en una paraula. Quelcom que potser sigui la mateixa vida. Ell sempre serà ell, don Fulgenci, i la seva senyora continuarà sent la que ha estat fins ara. I en Miquel i na Coloma també seran els qui han estat sempre. Hi ha quelcom d'incommovable que està per damunt del

canvi d'amos d'una possessió. Els March, en certa manera, varen ser uns predecessors d'en Miquel. Però sempre han estat, només, gent amb diners, per molt que arribin a dominar el país i el món sencer. És en nom de tot això que avui és aquí amb la seva dona. Perquè fins i tot quan perdem no oblidam mai qui som nosaltres ni qui sou vosaltres. I això ens salva i ens fa distints de vosaltres, els qui ara ens heu tret de les cases on havien viscut els nostres avantpassats de fa cents d'anys.

—¿Que s'espenyarà, aquest temps? —pregunta la senyora, sospitant les divagacions del seu marit, i per tal d'evitar-li una crisi que aquests dies se li està repetint a cada moment.

—No ho sé —diu en Miquel—. “El hombre del tiempo” avui ha dit, per televisió, que no hi havia perill.

La senyora cerca d'esma l'antena de la televisió i la veu col·locada indiscretament devora una estàtua d'un Sèneca que ha estat aguantant la pluja i el vent, durant anys i anys, estoica —com li pertoca—, en un cantó de la barana del terrat.

—Oh, ¿hi heu posat televisió i tot? —demana.

—Sí. Jo no ho volia. Ha estat cosa dels al·lots, això. Per cert, que veig que en Miquelet i en Xavi, el seu fill, són bons amics, com a carn i unglà. En Miquelet parla d'ell tot el sant dia.

—Aquests joves són millors que nosaltres —assegura don Fulgenci—. No hauríem de tornar vells. ¿Que no ho trobes, Miquel?

—Ara sé cert —diu la senyora— que tu passaves més gust d'un trosset de pa amb formatge i quatre figues flors quan eres al·lot i ens guardaves els porcs que no ara d'una llagosta i cotxes i televisió. ¿Que me diràs que m'equivoc, Miquel?

—Bé, però aleshores jo era al·lot i un no se'n fa tant de càrrec. Aleshores treballava de sol a sol, i això no agrada a ningú.

Millor seria ser sempre joves, però amb la butxaca ben plena... Treballava de sol a sol. M'aixecava fins i tot abans de sortida de sol, i, a l'hivern amb fred, treia la guarda i amb en Trigo la dúiem a pasturar, lluny, i a sol alt venia a les cases i menjava un plat de sopes. La madona ens feia sopes tot l'any, per berenar. Me'n tornava lluny, altra vegada, i fins al migdia: sopes i un tros de pa amb formatge, i el sol que et queia sense compassió. Des d'aleshores no he tengut mai la pell com la tenen altres. Alguna vegada em demanava si en sortiria mai, d'aquesta vida. Però m'estimava més no pensar-hi. El dissabte entregava la soldada a mumare. I mumare sempre em deia que nosaltres érem pobres; que sempre hi ha hagut pobres i rics, que el món és així i encara solia donar gràcies a Déu per aquell tros de pa mullat. Ara ho pens i no sé com m'aguantava dret. Ara no hi hauria cap d'aquests joves que fos capaç de dur la vida que jo duia. "Has de donar gràcies a Déu, Miquel", em deia mumare cada dissabte. Gràcies a Déu. Una vegada em vengueren a cercar amb una bicicleta, i em digueren que mumpare era mort. L'havien mort a tirs en una garriga. "Déu ho ha volgut així." Sempre era Déu el qui ho decidia tot. I jo no ho podia entendre de cap manera. Fet el funeral, vaig tornar amb els porcs i en Trigo. Volia saber qui havia mort mumpare. I ho sabia; m'ho pensava, almenys. Era el mateix senyor de la possessió on ell estava llogat de garriguer. Però això ho vaig saber només jo i ningú més. Ho van arreglar tot amb quatre sopars de porcella rostida i no en tornaren a parlar pus. Una vegada vaig anar a la possessió on havia treballat mumpare, i a dalt, a la casa del

senyor, s'estaven menjant un cabrit rostit ell i dos guàrdies civils, el jutge i un capellà. Vaig veure que mai no podria aclarir l'assassinat. Però aquell mateix dia vaig parlar amb en Pep, que també estava llogat de porquer a la mateixa possessió. Li vaig demanar què sabia de la mort de mumpare. Ell se'n va anar corrents, i al cap d'un mes era el xofer del senyor, vestit d'uniforme i gorra, ben menjat, ben begut i ben pagat. Ara el veig alguna vegada i només sap abaixar els ulls. Treballava de sol a sol, de sol a sol... He suat més jo tot sol que tota aquesta família junta. A la nit, sopes altra vegada i a jeure al sostre, amb puces i rates. Jo tenia setze anys.

—És clar que sí. Però en aquest món no ho podem tenir tot —assegura, distreta, la senyora.

En Miquel pensa en el seu fill. Ell sí que ho podrà tenir tot i mai no li posaran el peu damunt el cap. Ja començava a ser hora que això fos així i no com abans. Ara tothom pot menjar pollastre. I això és molt important. La guerra ha fet que fos possible. La guerra...

2

—¿Creus que plourà?

En Xavi li contesta “no” sense saber ben bé què li han demanat ni què contesta.

—El sopar sortiria a la punyeta —observa en Miquelet.

—Bé, feim una altra copa i fotem el camp. Aquest bar cada dia està pitjor. Només hi ve pell mústia. ¡N’hi ha per prendre un empatx de figues seques! Escolti —dirigint-se al cambrer—, volem repetir. ¿Hi ha cap inconvenient? ¿Devem res?

—No, senyor. Que jo sàpiga, no.

—Home, és una sort. ¿Què trobes, Miquel, d’això? Jo, que som jo, en Xavi Pugiula i Santaner de Bellpuig, no dec res, en aquest bar. Bé —es torna a dirigir al cambrer—, volem dos whiskys. Però dobles, ¡així, llargots, grossots! Exacte: dos whiskys de senyor. ¿Vostè que vol beure res, senyor cambrer?

—No, gràcies, senyor.

—Sí, begui, se posi un whisky molt senyor, també, per vostè. Nosaltres el convidam.

—Senyor, si me permet...

—Naturalment, no necessita el meu permís per no prendre el whisky. Ara, jo li prometo que me faria realment feliç si se’l prengués. Pensi que la meua felicitat depèn de vostè. ¿Què

no faria vostè per donar la felicitat a un negret o a un xineta mort de fam? Qualsevol cosa. Perquè vostè a mi no me pot enganyar: vostè és una bona persona. Fixa-t'hi, Miquel: quina mirada fa aquest homenet de bona persona. Mira'l de perfil: és un perfil que irradia bondat en quantitats industrials. Idò a vostè, que per fer feliç un negret o un xineta faria qualsevol cosa, ¿per què li costa tant fer-me feliç a mi? ¿Perquè no som ni un negret ni un xineta? No ho som, és cert. No; isi vostè, a més de bona persona, és intel·ligentíssim i mai no s'equivoca! Ara mateix ha vist que jo som blanc. I això és una veritat com la Seu. Per cert, ¿no li han dit mai que no és igual tenir el cul dins la Seu que la Seu dins el cul? Au, idò: ara ja li ho han dit. Bé, ¿vol un whisky o no?

—Jo, senyor... —inicia el cambrer.

—¿Que el vol o no? No insistiré. Digui sí o no i en pau — el talla, ara molt seriós, en Xavi.

—Sí. Sí, senyor.

—Però se'l pagarà vostè —l'amença en Xavi.

—Vostè havia dit...

—iAh, havia dit, havia dit! I vostè ¿que no en diu moltes, de coses? Faci un càlcul: ¿quantes coses diu, al cap del dia?

—Jo, jo...

—Sí, i vostè!

—No sé ara...

—Posi unes dues-centes frases diàries, totes més o menys incoherents. Posem que visqui seixanta anys. Això significa vint-i-un mil nou-cents dies; multiplicats per aquestes dues-centes frases diàries, serien, a l'hora de la mort, quatre milions tres-centes vuitanta mil. ¿Què? ¿Vostè se veu amb cor de fer-se

responsable de tot el que ha dit, diu i dirà durant la seva vida? Hala, contesti. Li don la paraula.

—No prenc el whisky —diu, desconcertat, el cambrer.

—Bé, no el prengui —en Xavi simula tristesa—. És curiós: la gent no te suporta quan els parles durant una estoneta per fer-los partícips de la teva soledat. És clar: ¿quina culpa en té vostè, si jo estic tot sol, si avui mateix m’han trobat amb una pistola a la mà, ben a punt d’enviar-me a mi mateix a l’altra vida? —li cauen dues llàgrimes—. És clar... Però no s’immuti. Si jo vaig arrossegant aquest drama, m’aguant perquè és cosa meva, i ja està. ¿No és així?

El cambrer el mira astorat, sobretot quan en Xavi s’aixeca i li posa una mà damunt l’espatlla.

—Perdoni. Estic perillosament desequilibrat. No me faci cas. ¿Vol prendre un whisky, sí o no? Ara en “sèrio”...

—Sí, el prendré —assegura el cambrer, compassiu i entendrit.

—Gràcies —i li fa un petó a la galta.

El cambrer anava a destapar-li una bufetada a un ull, però s’ha reprimit. Mentre camina cap al taulell pensa que aquest al·lot no està bé; ell, el cambrer, per la seva banda, resta desconcertat.

En Miquelet ha observat detingudament l’espectacle d’en Xavi. L’admira la gràcia que té per muntar xous estranys i al·lucinants. Això li pega per dies. Cada dia que en Xavi està com avui, en Miquelet s’ho passa fabulosament bé. Primer beu dues copes, per superar la vergonya, i després es llança amb en Xavi i és un dels seus millors col·laboradors. Ell, en Miquelet, ho ha volgut fer amb algun altre amic, però mai no li ha sortit bé. Una

vegada va voler imitar en Xavi. Va entrar en un bar, va demanar una Coca-Cola mesclada amb llimonada. La hi serviren, la va tastar i va assegurar que el líquid era rotundament repugnant i que, per tant, se n'anava sense pagar. Però l'amo del bar l'agafà per la post del pit, l'obligà a pagar i després, una mà al cap i una al cul, el va treure defora. D'aquella vegada ençà, procura no ser ell el protagonista d'allò que anomenen "capvespres bohemis".

Avui, però, és un mal dia, perquè encara han d'agafar el cotxe i anar a sopar a Son Puig-gros, la finca que fa dos mesos els seus pares han comprat als pares d'en Xavi. Aquest, així mateix, hauria pogut triar un altre dia per muntar un dels seus "capvespres bohemis". I aquest inici amb el cambrer del Ritmo Club el desassossega. Tem que anirà per llarg.

—Escolta, Xavi. Comença a ser hora d'anar a Son Puig-gros. ¿Ja hauran començat? —observa.

—iCa! Aquesta genteta sempre comença tard.

—No ho creguis. Mumpare...

—Ho he de creure —el talla en Xavi—, perquè mumpare i mumare hi han d'anar.

—Ah, ¿sí? ¿Finalment hi van?

—Sí.

En Miquelet sent una gran alegria. El preocupava molt aquest detall. La festa ara és realment suggestiva.

—Mira qui ve.

—Hola, Poi —en Miquelet s'aixeca per saludar el seu amic—. ¿Què fas per aquí?

—¿Com anau de dones? —demana en Poi.

—Ja ho pots veure. Fins ara hi havia hagut dues mòmies

egípcies, però se n'han anat perquè l'hora de la mort les agafi al seu hotel —diu en Xavi.

—¿S'han trobat malament? ¿Ha passat alguna cosa? —pregunta, un poc al·larmat, en Poi.

—No, però estaven a punt de morir-se de vellura. Coses —aclareix en Xavi.

Arriba el cambrer, amb els tres tassons de whisky. En posa dos damunt la taula. Agafa l'altre amb la mà dreta i l'alça, mirant en Xavi.

—A la seva salut. No se preocupi. Tots tenim mals moments, però sempre passen —diu el cambrer.

—A veure —en Xavi li pren el tassó i també en beu un glop—. Bé, se n'ha salvat de bones —diu als seus amics—. Com que abans li he fet una besada, ara me pensava si faria com les putes, que les convides a whisky i beuen vi blanc. —Es dirigeix al cambrer:— Vostè és una bona persona. ¿Ja li ho havia dit?

—Sí, senyor.

—Bé. Vostè deu ser de per Santa Margarida o Sineu...

—No, senyor.

—O Ariany, o Petra. Màxim de Manacor. ¿M'equivoc?

—Sí, senyor. Som de Múrcia.

—¿De Múrcia? —demana en Miquelet, i es tapa el nas amb dos dits.

—¿I com així parla tan bé el mallorquí? —pregunta en Poi.

—Senyors, estan convidats per la casa. No deuen res. El senyor ha dit que si insistien en la seva actitud els digués que per favor abandonassin el local.

En Poi intervé:

—Aquesta determinació és injusta. Jo fins ara no era aquí.
Per favor, digui al senyor que véngui, senyor cambrer.

El cambrer obeeix i se'n va. En Poi, còmplice, demana:

—¿Què, de C. B.?

—¿Què vol dir C. B.? —pregunta en Miquelet.

—¿Què vol dir, què vol dir! C de capvespre. B de bohemí.

—Ja.

—Avui l'hauríem de planejar bé, militarment. Aquest cambrer és el poble explotat: revolució social —diu en Xavi—. Durem endavant dues revolucions més: la religiosa i la sexual...
—Mira en Miquelet.— ¿Què trobau, si feim revolució familiar?

—Jo trob que hauríem d'anar a Son Puig-gros —fa en Miquelet. Nota de sobte que ho ha dit amb una energia potser ofensiva per als seus amics. I afegeix, rectificat:— Quan vos caigui bé.

—Ja ho discutirem, això —diu en Xavi—. Ara ve l'amo per treure'ns defora. —L'amo s'acosta a la taula i els tres fan com si no l'haguessin vist arribar. En Xavi continua:— No hi ha res pitjor que tallar iniciatives importants per tal d'aconseguir un guany immediat, perquè...

—M'havien enviat a demanar —els interromp l'amo del bar, dret devora la taula, alt i gros com un elefant.

—Sí —contesta en Poi—. Jo mateix, era. Tenc un problema que voldria consultar amb vostè: acabava d'arribar en aquest bar i el seu cambrer ja me volia treure defora. No sé per què; crec que hi deu haver un error.

—Bé —l'amo, sense immutar-se—, no se'l treu a vostè. Aquests altres dos senyors s'han portat d'una manera incorrecta.

En Xavi s'aixeca per dir-li:

—Si vostè ho considera així, nosaltres partim. Ara bé: no se faci il·lusions, no sortirem d'aquest bar sense haver pagat la consumició. Vostè ens pot treure defora; ara, si vol humiliar qualcú, humiliï la seva...

—No, deixa'l anar —intervé en Miquelet—. Si ens treu defora, ens n'anam sense pagar. Això és lògic.

—Sense pagar, mai —contesta en Xavi—. Això és voler humiliar-nos. I això, a mi, tant com nom Xavier Pugiula i Santaner de Bellpuig, a mi no m'ho fan.

L'amo del bar fa un gest que l'allunya aparentment del que estan tractant. De sobte, amb un somriure fràgil i servil, que li descobreix una dent d'or, s'interessa:

—Vostè, idò, deu ser fill de don Fulgenci Pugiula, comte de...

—Sí senyor —agressiu, en Xavi.

—Jo el conec, son pare —diu l'amo del bar, evidentment orgullós—. El meu padrí, o sia el meu avi, coneixia molt i era molt amic de l'avi de vostè. El meu avi era cosí d'uns amos de possessió...

—No me conti la seva vida —el talla violentament en Xavi—. El seu arbre genealògic, la gloriosa història d'uns avantpassats amos de possessió ens la porta molt fluixa. ¿Què devem?

—Ah, a son pare no li agradaria saber que vostè se porta així —li adverteix l'amo del bar.

—Vostè ¿què sap, de mumpare? ¿Què punyetes li importa el que ell pensaria de tot això? ¿Què li dec? —pregunta, furiós, en Xavi.

—Res. Pot prendre portal.

En Miquelet s'aixeca, però en Poi l'estira per un braç i l'obligha a seure altra vegada.

—Tu no t'hi fiquis. És cosa d'ells —li diu.

—¿No ha dit que no devem res? Idò fotem el camp i a ca una puta —contesta en Miquelet.

—Vés-hi tu, si vols. Per mi, pots partir en voler —empipat, en Poi.

En Miquelet abaixa el cap i resta assegut. No ho entén. Si ara se n'anassin haurien guanyat més de dues-centes pessetes. Més de dues-centes pessetes. Aquests dos es veu que no han sentit parlar mai de diners, a ca seva. Però jo, sí. Ara en tenim més que a can Xavi, però ens ha costat molt. Ha costat que mumpare i mumare només han viscut tota la seva vida per fer diners, i han sacrificat na Magdalena convertint-la en una mòmia que tot el sant dia fot el ridícul davant quatre estrangers bajanots, dient “typical spanish”, “typical Majorca”, “very very, mucho very”... ¡Very merda! I tot per fer diners. Mentre aquests dos anaven vestits amb abrigoets caríssims importats d'Itàlia i eren els protagonistes de tres festes a l'any, jo demanava tres peces a mumare per comprar caramels, i només me'n donava dues, els diumenges, i em quedava sense fotografia de primera comunió... perquè no hi havia diners. El fotògraf havia vingut d'un poble veïnat i va fer fotografies a la filla del batlle, a la neboda del capellà, al fill de l'amo en Jordi, el comerciant, i a dos o tres més que podien o feien com qui pot. Jo em vaig quedar sense fotografia de primera comunió i quan em barallava amb algú era el primer que em deien: “Hala, vés, tu, i que ni tan sols et feren retrato!” Mumpare ens va comprar el primer aparell de

televisió quan ja feia més de dos anys que el podíem tenir. Però abans va haver de fer un càlcul: els meus fills, na Magdalena i en Miquel, van a veure la televisió a un bar i això els costa diners, perquè han de prendre una Coca-Cola cada un: són trenta pessetes diàries. Al cap del mes, quasi mil. Al cap de l'any, dotze mil. I així. Resultava que comprant un aparell de televisió, al cap de dos anys hi hauria sortit guanyant. I aleshores ja no estàvem per vint, ni per trenta, ni per cent mil pessetes...

—No prendré portal sense pagar. Me digui tot d'una què val, això que hem pres. Cinc whiskys dobles.

L'amo del bar abaixa el cap, dóna mitja volta i se'n va. Sense girar-se enrere, diu:

—El cambrer li dirà què val.

Els tres esperen en silenci. En Miquelet està com nerviós i sembla tenir agulles al sofà on seu. En Xavi li diu:

—Deixa'm cinc-centes pessetes. Ja te les tornaré.

En Miquelet es treu la cartera de la butxaca interior de l'americana i les hi dóna. Diu:

—És tot quant duc.

—És igual. Jo en tenc —assegura en Poi—. Podem continuar la festa.

Arriba el cambrer amb el compte. En Xavi agafa el paperet i li dóna quatre-centes pessetes. Diu:

—Ja està bé. Munti un negoci.

El cambrer se'n torna. En Xavi dóna les cent pessetes que sobraven a en Miquelet. S'aixequen tots tres i surten al carrer.